

การมีส่วนร่วมและการสร้างจิตสำนึกในการฟื้นฟูพื้นที่ป่าชายเลน

ตำบลท่าซึก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

หลักสูตรวิทยาศาสตร์ทางทะเล สำนักวิชาวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ นำโดยผู้ช่วยศาสตราจารย์จันทรา รัตนรัตน์ ร่วมกับนักศึกษาชมรมพิทักษ์ทะเล ได้ริเริ่มโครงการสำคัญในการฟื้นฟูและอนุรักษ์พื้นที่ป่าชายเลนตำบลท่าซึก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้แก่เยาวชน และสร้างความเข้าใจในความสำคัญของระบบนิเวศป่าชายเลน ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลและศึกษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ตำบลท่าซึก เพื่อให้เข้าใจถึงปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น การกัดเซาะชายฝั่ง และการสูญเสียป่าชายเลน ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและชุมชนในพื้นที่

ตำบลท่าซึก เคยประสบกับปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งอย่างรุนแรงในอดีต พื้นที่ชายฝั่งส่วนใหญ่ถูกนำไปใช้เป็นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และไม่มีป่าชายเลนที่ทำหน้าที่เป็นกำแพงธรรมชาติป้องกันการกัดเซาะรายงานของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (2556) ระบุว่า ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2550 – 2555 ตำบลท่าซึกเป็นหนึ่งในพื้นที่ที่มีปัญหาการกัดเซาะรุนแรงที่สุด โดยมีอัตราการกัดเซาะมากกว่า 5 เมตรต่อปี

เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ชุมชนและหน่วยงานในพื้นที่ได้ร่วมมือกันดำเนินการฟื้นฟูป่าชายเลนอย่างต่อเนื่อง โดยเริ่มจากการปักไม้ไผ่เพื่อชะลอความรุนแรงของคลื่น ซึ่งเป็นการสร้างแนวป้องกันเบื้องต้น หลังจากนั้นเมื่อมีการทับถมของตะกอนเพิ่มขึ้นหลังแนวไม้ไผ่ ชุมชนได้ร่วมกันปลูกป่าชายเลนโดยเน้นการปลูกพันธุ์ไม้โกงกาง ซึ่งเป็นพันธุ์ไม้ที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ กิจกรรมการปลูกป่าได้ดำเนินการอย่างสม่ำเสมอในวันสำคัญต่างๆ และได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ผลจากความร่วมมือของทุกภาคส่วน ทำให้พื้นที่ป่าชายเลนของตำบลท่าซึกขยายตัวอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2550 จนถึงปัจจุบัน ป่าชายเลนที่ฟื้นฟูขึ้นใหม่ได้ทำหน้าที่ป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ปัญหาการกัดเซาะที่เคยรุนแรงในอดีตหมดไป

ในอดีต การดูแลรักษาทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของตำบลท่าซึกเป็นหน้าที่ของกลุ่มเกษตรกรทำประมงพื้นบ้านที่ดำเนินการด้วยความตั้งใจในการอนุรักษ์ เช่น การจัดตั้งธนาคารปูม้า การปักไม้ไผ่เพื่อชะลอความรุนแรงของคลื่น และการปลูกป่าชายเลน อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบัน การอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของตำบลท่าซึกได้ขยายวงกว้างออกไปมากขึ้น ด้วยความร่วมมือจากหลากหลายภาคส่วนในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มเกษตรกรทำประมงพื้นบ้านตำบลท่าซึก ชุมชนท้องถิ่นกลุ่มอวนลอยชายฝั่ง ม.9 วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านปากพญา กลุ่มแปรรูปบ้านหน้าศาล และชมรม Park Run Thailand ทุกกลุ่มต่างมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศป่าชายเลน

โครงการฯ ได้ดำเนินกิจกรรมที่น่าสนใจในการปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้แก่เยาวชน โดยมุ่งเน้นไปที่กลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านปากพญา จำนวน 41 คน พร้อมด้วยคุณครูอีก 11 คน ภายใต้การดูแลของพี่เลี้ยงจากชมรมพิทักษ์ทะเลและคณาจารย์จำนวน 31 คน กิจกรรมที่จัดขึ้นมีความ

หลากหลาย เพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้และเข้าใจถึงความสำคัญของปายาเลน เช่น การให้ความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศปายาเลน ปัญหาขยะทะเล และวิธีการคัดแยกขยะ ซึ่งนำเสนอในรูปแบบที่น่าสนใจ เช่น เกมส์ เพื่อกระตุ้นให้เยาวชนได้มีส่วนร่วมและจดจำได้ง่าย นอกจากนี้ ยังมีการจัดกิจกรรมฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา ไฮไลท์สำคัญของโครงการคือกิจกรรมปลูกกล้าไม้โกงกางจำนวน 1,500 ต้น บริเวณพื้นที่หมู่ 6 โดยได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลท่าซึก และศูนย์อนุรักษ์ทรัพยากรปายาเลนที่ 5 กิจกรรมนี้ไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มพื้นที่ปายาเลน แต่ยังเป็นการสร้างประสบการณ์ตรงให้แก่เยาวชนในการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ธรรมชาติ อีกทั้งยังมีกิจกรรมปล่อยลูกปูม้าบริเวณธนาคารปูม้า หมู่ที่ 6 ซึ่งเป็นการช่วยฟื้นฟูระบบนิเวศปายาเลนให้กลับคืนสู่ความอุดมสมบูรณ์